

SZAKMAI ELŐADÁSOK NYÍREGYHÁZÁN

SZ. RENDES MARIANNA

Nyíregyházi Egyetem Központi Könyvtár

Az MKE Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területi szervezete által szervezett és rendezett programok célja a magas szintű szakmaiság és a lehetőségeinken belüli színes tematika. Próbálunk időszerűek, az aktualitásokhoz kapcsolódóak lenni, vannak azonban időtálló témáink is.

2019. november 18-án a **Védendő értékek a könyvtárban** című szakmai napon a kiemelten védendő, különösen értékes könyvekről, muzeális könyvritkaságokat tartalmazó különgyűjteményekről hallhattak az egyesület tagjai három előadást a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárban.

Első előadó **dr. Kührner Éva**, a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola (továbbiakban: SZAGKHF) könyvtárának főkönyvtárosa volt. Előadásának címe: **Újragondolt muzeális gyűjtemény a SZAGKHF könyvtárában.**

Hogy mi számít muzeális gyűjteménynek, különböző szempontok alapján lehet és kell meghatározni. A muzeális gyűjtemények alapvetően két módon jöttek létre:

Képek forrása: MKE
Szabolcs-Szatmár-
Bereg megyei Szer-
vezetének Facebook
oldala

1. Történelmi – műemlékkönyvtárak

Jellemzőjük, hogy eredeti helyükön, korabeli bútorokon, tárolóeszközökön található a könyvvállomány, műemlék épületekben. Ilyenek: Pannonhalma, Sárospatak, Zirc műemlékkönyvtárai, vagy Nyíregyháza esetében az Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium gyűjteménye.

2. Újabb létrehozott muzeális gyűjtemények

Ebben az esetben a veszélyeztetett dokumentumok nem az eredeti helyükön találhatóak, hanem modern(ebb) rak-tárakban, könyvtárakban. Erre példa a SZAGKHF, melynek könyvtárát 1950-ben alapította Dudás Miklós püspök. Az állomány kezdetben ó- és újszövetségi témájú anyagokból, szentek életével foglalkozó könyvekből, magyar-latin/görög szótárakból, bölcséleti könyvekből, lelki olvasmányokból állt. 1981-87 között szervezett könyvmentés zajlott, melynek része volt a tudományos feldolgozás és publikálás is. Az anyag ennek eredményeként országos nyilvántartásba került és arról nyomtatott bibliográfia is készült [Ojtozi Eszter](#) (Debreceni Egyetem) révén. 2014-ben az OSZK segítségével Golub Xénia katalógusrevíziót végzett.

2014-ig leginkább a cirillika (egyházi cirill betűs könyvek) gyűjtemény állt a figyelem középpontjában, pedig az egész állomány ettől jóval nagyobb. 2018-19-ben 500 régi könyvet emeltek át a normál állományból a muzeális különgyűjteménybe, ahol így már 2000-nél több kötet található. A SZAGKHF könyvtára muzeális gyűjteményének részei:

1. egyházi szláv cirill állományegység,
2. nem szláv gyűjtemény,
3. régi folyóirat gyűjtemény

(Görögkatolikus Szemle, Keleti Egyház, Görögkatolikus Élet, Máriapócsi virágoskert stb.), AV gyűjtemény (Keresztes Szilárd püspök ajándéka).

A SZAGKHF Könyvtára az egyetlen magyarországi, a bízánci rítusú katolikusság szellemi termékeit gyűjtő könyvtár. Része a nyíregyházi értéktárnak is. Küldetése, hogy gyűjti a görögkatolicizmushoz köthető, történeti értékű bármilyen dokumentumot. A következő időszak egyik nagy feladata az állományvédelem és könyvrestaurálás lesz. A munkatársak számszerűen felmérték, hogy a több mint 2000 kötet közül 931 kötet igényel beavatkozást, majd restaurálási tervet készítettek. Mivel ennyi mű rendbehozatala idő- és pénzigényes, az egyedi darabok fognak prioritást élvezni a restaurálások során. Szép vállalat, érdemes feladat

A Nyíregyházi Kossuth Lajos Evangélikus Gimnázium muzeális gyűjteményét Pintérné Kosina Judit könyvtáros-tanár mutatta be.

A gyűjtemény, amely a gimnázium patinás dísztermében található, a város tulajdona, kezelője viszont az evangélikus egyház által fenntartott gimnázium. Ami az anyagi hozzájárulást illeti, sajnos, csak utóbbi járul hozzá a könyvtár fenntartásához. A fizikailag elkülönülő gyűjtemény a múltban a kurrens állománnyal egy leltárkönyvben szerepelt. A cél, hogy a jogszabályoknak megfelelően külön nyilvántartás készüljön a különgyűjtemény állományáról, ez a feladat a SZIRÉN integrált könyvtári rendszer segítségével valósul meg.

A különgyűjtemény tízezer művelődéstörténeti, tudománytörténeti, helytörténeti, iskolatörténeti dokumentumot tartalmaz az 1500-as évektől kezdődően. A gyűjtemény

Pintérné Kosina Judit

korabeli Luther-bibliával rendelkezik, továbbá kódex díszítésű régi albumokkal, iskolatörténeti különlegességekkel. Könyvtáros kolléganőnk két fontos, humán tényezőt említett a könyvtárral kapcsolatosan. Egyrészt elmondta, hogy jó szakmai kapcsolatot ápolnak a SZAGKHF könyvtárával. Másrészt hangsúlyozta kollégái segítségét saját könyvtárukon belül. Kiemelte: lélektanilag is nagyon fontos számára, hogy napi szinten megvitathatják a könyvtár szakmai problémáit egymás között, így nincs egyedül a döntések esetén.

Nehézséget okoz, hogy a hétköznapi, rutin iskolai-könyvtári feladatok mellett kell foglalkozni a muzeális anyaggal. A teremben, ahol a különgyűjtemény egy egész falat betöltő hatalmas szekrényben található – lévén rendezvényterem is – folyamatosan programok vannak. A számtalan idegen nyelven írott anyag feldolgozása sem könnyű. Kívánunk kitartást és jó szakmai ötleteket ehhez a nagyszerű munkához!

A szakmai nap harmadik előadója [Kovács Péter](#), papír-, könyvrestaurátor, fotókonzervátor szakember (BOTEH, Esztergom) volt, aki [Muzeális gyűjtemények komplex védelme](#) címmel a könyvtárak állományvédelméről beszélt, különös tekintettel a muzeális könyvekre. Az állományvédelem kétlépcsős tevékenység. A megelőző szakasz a könyvtárosok, munkatársak feladata, a tárolás, rendelkezésre bocsátás kedvező feltételeinek megteremtésével. Azonban, ha már valami hiba csúszott a megelőző állapotok valamelyikébe, a helyreállítás a restaurátor feladata. A restaurátornak ismernie kell a dokumentumok tartalmi és anyagszerkezeti jellemzőit, melyek közül az utóbbiakra tért ki az előadónk.

A dokumentumot alkotó anyagok:

1. papír: könyvek, dokumentumok jellemző anyaga;

2. bőr, pergamen: cserzetlen állati bőr; lehetséges tekercs, könyvlap formátumban is;

3. viasz;

4. író- és festékanyagok: fakulhatnak, szétfolyhatnak, színt váltanak;

5. textil, fa, fém, műanyagok: mind ezen anyagtípusok is alkotórészei lehetnek a könyv egyes részeinek;

A dokumentumokat számos tényező károsíthatja és ez érvényes a modern kiadványokra is, közülük érdemes odafigyelni néhányra:

1. bélyegzők a lapokon;

2. por: megköti a nedvességet, táptalaj a rovarok, mikroorganizmusok számára, éles szemcséi koptatják a lapokat;

3. rozsdafolt: pl. gémkapocs nyoma;

4. ólomfesték használata: feketedik a lap;

5. fémek: rozsdá, vasoxid;

6. cellux: elszínezi, meggyengíti a papírt;

7. rossz tárolási mód: túl kicsi polcon megrogyik, betörik a dokumentum; ablak alatti polcra befolyik az eső, túl meleg-hideg stb;

8. biológiai kártevők: mikroorganizmusok (toxin, penész), rovarok (károsít), rágcsálók (megsemmisít);

9. nedvesség, víz: hullámosodás;

10. fény: papír sárgulása, fakulás;

11. tűz: víz helyett (károsítja az állományt) por- vagy gáz töltetű oltókészülékek használata ajánlott a

Kovács Péter

könyvtárakban – a tűzvédelem kiemelt feladat.

A különösen értékes dokumentumokat ajánlatos egyedi, savmentes papír anyagú tárolóeszközben, könyv formájú dobozban őrizni. A műanyag alapanyagú tároló használata viszont rossz, mert statikus: vonzza a port – hallhattuk az előadótól.

Kovács Péter gondolataival zárom a szakmai nap ismer-tetését: „Muzeális dokumentumaink mindennapi védel-me, gondos kezelése és tárolása meghosszabbítja az éle-tüket, hogy unokáink is láthassák, kutathassák azokat.” ►

Kovács Péter
előadása

